

FI

FI

FI

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 15.11.2010
KOM(2010) 636 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

**Euroopan vammaisstrategia 2010–2020:
Uudistettu sitoutuminen esteettömään Eurooppaan**

{SEC(2010) 1323}
{SEC(2010) 1324}

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

**Euroopan vammaisstrategia 2010–2020:
Uudistettu sitoutuminen esteettömään Eurooppaan**

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto	3
2.	Tavoitteet ja toimet	4
2.1.	Toiminta-alueet	5
2.2.	Strategian täytäntöönpano	10
3.	Päätelmät	12

1. JOHDANTO

Euroopan unionin (EU) väestöstä kuudesosa on vammaisia¹, joiden vammaisuusaste vaihtelee lievästä vaikeaan. Noin 80 miljoonaa ihmistä ei näin ollen pysty osallistumaan täysipainoisesti yhteiskunta- ja talouselämään ympäristöstä ja asenteista johtuvien esteiden vuoksi. Vammaisten köyhyysaste on 70 prosenttia keskimääräistä korkeampi², mikä johtuu osittain heidän rajallisista työnsaantimahdollisuuksistaan.

Yli kolmasosa 75-vuotiaista ja sitä vanhemmista kärsii jonkinasteisista toimintarajoitteista ja yli 20 prosenttia huomattavista rajoitteista.³ Nämä luvut tulevat nousemaan EU:n väestön ikääntyessä.

EU:lla ja sen jäsenvaltioilla on selkeä tehtävä parantaa vammaisten yhteiskunnallista ja taloudellista tilannetta.

- Euroopan unionin perusoikeuskirjan (perusoikeuskirjan) 1 artiklassa todetaan: ”Ihmisarvo on loukkaamaton. Sitä on kunnioitettava ja suojeltava.” Sen 26 artikla puolestaan kuuluu seuraavasti: ”Unioni tunnustaa vammaisten oikeuden päästä osallisiksi toimenpiteistä, joilla edistetään heidän itsenäistä elämäänsä, yhteiskunnallista ja ammatillista sopeutumistaan sekä osallistumistaan yhteiskuntaelämään, ja kunnioittaa tätä oikeutta.” Lisäksi 21 artiklassa kielletään vammaisuuteen perustuva syrjintä.
- Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa (SEUT-sopimuksessa) edellytetään, että unioni torjuu politiikkojensa ja toimiensa määrittelyssä ja toteuttamisessa vammaisuuteen perustuvaa syrjintää (10 artikla), ja annetaan sille valtuudet hyväksyä tällaista syrjintää torjuvaa lainsäädäntöä (19 artikla).
- Vammaisten oikeuksia koskeva Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus (YK:n yleissopimus) on ensimmäinen oikeudellisesti sitova kansainvälinen ihmisoikeusväline, jossa EU ja sen jäsenvaltiot ovat sopimuspuolina, ja sitä sovelletaan pian kautta EU:n.⁴ YK:n yleissopimuksessa sopimusvaltioiden edellytetään suojelevan ja takaavan vammaisille kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet.

YK:n yleissopimuksen mukaan vammaisiin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka yhdessä erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Komissio pyrkii yhdessä jäsenvaltioiden kanssa poistamaan esteitä esteettömän Euroopan tieltä tuoreiden Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöslauselmien mukaisesti.⁵ Tässä

¹ EU:n työvoimatutkimukseen sisältyvät vammaisten työllisyyttä koskevat lisäkysymykset (LFS AHM), 2002.

² Ansoita ja elinoloja koskevat EU:n tilastot (EU-SILC), 2004.

³ Työvoimatutkimuksen lisäkysymykset ja ansoita ja elinoloja koskevat EU:n tilastot 2007.

⁴ Hyväksytty vuonna 2007 ja kaikkien jäsenvaltioiden ja EU:n allekirjoittama; lokakuuhun 2010 mennessä 16 jäsenvaltiota on ratifioinut sen (BE, CZ, DK, DE, ES, FR, IT, LV, LT, HU, AT, PT, SI, SK, SE, UK) ja muilla ratifiointiprosessi on kesken. YK:n yleissopimus tulee sitomaan EU:ta ja muodostamaan osan EU:n oikeusjärjestystä.

⁵ Neuvoston päätöslauselmat (SOC 375, 2. kesäkuuta 2010) ja 2008/C 75/01 sekä Euroopan parlamentin päätöslauselma B6-0194/2009, P6_TA(2009)0334.

strategiassa esitetään puitteet Euroopan tason toiminnalle sekä jäsenvaltioiden toimille vammaisten naisten, miesten ja lasten erilaiseen tilanteeseen puuttumiseksi.

Vammaisten täysipainoinen osallistuminen talous- ja yhteiskuntaelämään on olennaisen tärkeää, jotta EU:n Eurooppa 2020 -strategia⁶ onnistuisi luomaan älykästä, kestäväää ja osallistavaa kasvua. Osallistavan yhteiskunnan rakentaminen tuo myös markkinamahdollisuuksia ja edistää innovointia. Liiketoiminnan kannalta on erittäin kannattavaa saattaa palvelut ja tuotteet kaikkien ulottuville, kun pidetään mielessä yhä runsaslukuisempien ikääntyvien kuluttajien takaama kysyntä. Esimerkiksi apuvälineiden osalta EU:n markkinat ovat edelleen pirstaleiset (markkinoiden arvioitu vuotuinen arvo on yli 30 miljardia euroa⁷), ja välineet ovat kalliita. Poliitikassa ja lainsäädännössä ei ole riittävästi otettu huomioon vammaisten tarpeita. Tämä koskee myös tuotteiden ja palvelujen kehittelyä. Monet tavarat ja palvelut sekä suuri osa rakennetusta ympäristöstä eivät edelleenkään ole riittävästi kaikkien ulottuvilla.

Taloudellinen laskukausi on heikentänyt vammaisten tilannetta, joten toimia tarvitaan entistäkin kiireellisemmin. Tällä strategialla pyritään parantamaan yksittäisten ihmisten elämää sekä tuottamaan laajempaa hyötyä yhteiskunnalle ja taloudelle rasittamatta kohtuuttomasti elinkeinoelämää ja hallintoa.

2. TAVOITTEET JA TOIMET

Strategian päätavoitteena on lisätä vammaisten toimintamahdollisuuksia, jotta he voisivat nauttia kaikista oikeuksistaan ja hyötyä täysipainoisesti yhteiskuntaan ja Euroopan talouteen (erityisesti yhtenäismarkkinoiden kautta) osallistumisesta. Tämän toteuttaminen ja YK:n yleissopimuksen tehokas täytäntöönpano kautta EU:n edellyttää, että toiminta on yhdenmukaista. Strategiassa hahmotellaan jäsenvaltioiden toimia täydentäviä EU-tason toimia ja määritellään järjestelyjä⁸, joita tarvitaan YK:n yleissopimuksen panemiseksi täytäntöön EU-tasolla myös EU:n toimielinten piirissä. Lisäksi siinä kartoitetaan rahoitukseen, tutkimukseen, tietoisuuden lisäämiseen, tilastoihin ja tiedonkeruuseen tarvittavaa tukea.

Strategiassa keskitytään esteiden poistamiseen.⁹ Komissio on yksilöinyt seuraavat kahdeksan keskeistä toiminta-alueita: **esteettömyys ja saavutettavuus, osallistuminen, yhdenvertaisuus, työllisyys, koulutus, sosiaaliturva, terveydenhuolto ja ulkoiset toimet**. Kunkin toiminta-alueen osalta määritetään keskeisiä toimia ja päällimmäinen EU-tason tavoite esitetään laatikossa. Nämä toiminta-alueet valittiin sen vuoksi, että niillä saattaa olla merkitystä strategian ja YK:n yleissopimuksen yleisten tavoitteiden, EU:n toimielinten ja Euroopan neuvoston asiaan liittyvien asiakirjojen sekä EU:n vammaistoimintasuunnitelman (2003–2010) tulosten samaten kuin jäsenvaltioiden, sidosryhmien ja suuren yleisön kuulemisen kannalta. Jäsenvaltioiden toimilla on tarkoitus täydentää EU-tason toimia, eikä niitä koskevilla viittauksilla ole tarkoitus kattaa kaikkia YK:n yleissopimuksesta juontuvia kansallisia velvoitteita. Komissio käsittelee vammaisten tilannetta myös Eurooppa 2020 -strategiassa, sen lippulaiva-aloitteissa ja yhtenäismarkkinoiden uudelleenkäynnistämisen yhteydessä.

⁶ KOM(2010) 2020.

⁷ Deloitte & Touche, Access to Assistive Technology in the EU, 2003, ja BCC Research, 2008.

⁸ YK:n yleissopimuksen 33 artikla.

⁹ Eurobarometri-tutkimus vuodelta 2006: 91 prosenttia katsoo, että olisi käytettävä enemmän rahaa vammaisten elämää haittaavien fyysisten esteiden poistamiseen.

2.1. Toiminta-alueet

1 — Esteettömyys ja saavutettavuus

'Esteettömyys'/saavutettavuus' määritellään siten, että vammaisilla henkilöillä on muiden kanssa yhdenvertainen pääsy fyysiseen ympäristöön, kuljetukseen, tieto- ja viestintäteknologiaan ja -järjestelmiin sekä muihin järjestelyihin ja palveluihin. Näillä kaikilla osa-alueilla on edelleen merkittäviä esteitä. Esimerkkinä mainittakoon, että EU-27-maissa keskimäärin vain noin 5 prosenttia julkisista verkkosivustoista täyttää täysin verkkosisällön saavutettavuutta koskevat standardit – osittainen saavutettavuus tosin toteutuu tätä useamman sivuston kohdalla. Monet televisiotoiminnan harjoittajat tarjoavat edelleen vain muutamia tekstitettyjä ja audiokuvauksella varustettuja ohjelmia.¹⁰

Esteettömyys/saavutettavuus on ennakoedellytys sille, että yksilö voi osallistua yhteiskunnan ja talouden toimintaan, mutta EU:lla on tämän toteutumiseen vielä pitkä matka. Komissio ehdottaa säädös- ja muiden välineiden, kuten standardoinnin, käyttöä rakennetun ympäristön, liikenteen sekä tieto- ja viestintätekniikan parantamiseksi esteettömyyden/saavutettavuuden kannalta Euroopan digitaalistrategian ja innovaatiounioniin liittyvien lippulaiva-aloitteiden mukaisesti. Se aikoo järkevemmän sääntelyn periaatteiden pohjalta selvittää, olisiko hyödyllistä hyväksyä sääntelytoimenpiteitä tuotteiden ja palvelujen saavutettavuuden varmistamiseksi. Tähän kuuluvat myös toimet julkisten hankintojen käytön tehostamiseksi (tämä on Yhdysvalloissa osoittautunut erittäin tehokkaaksi¹¹). Se kannustaa sisällyttämään esteettömyyden/saavutettavuuden ja kaikki huomioivan suunnittelun periaatteet asian kannalta merkityksellisten ammattikuntien opinto-ohjelmiin ja koulutukseen. Lisäksi se edistää EU:n laajuisia markkinoita apuvälineteknologian alalla. Komissio aikoo jäsenvaltioiden ja muiden sidosryhmien kanssa käytävien uusien keskustelujen pohjalta tarkastella, olisiko syytä ehdottaa eurooppalaista aloitetta saavutettavuuden alalla vuoteen 2012 mennessä. Siihen voisi kuulua erityisten standardien kehittäminen tietyille aloille, jotta voidaan huomattavasti parantaa saavutettavissa olevien tuotteiden ja palvelujen sisämarkkinoiden kunnollista toimintaa.

EU:n toimilla tuetaan ja täydennetään jäsenvaltioiden toimia esteettömyyden/saavutettavuuden toteuttamiseksi ja nykyisten esteiden poistamiseksi sekä apuvälineteknologian saatavuuden ja valinnanvaran parantamiseksi.

Varmistetaan tavaroiden, palvelujen (julkiset palvelut mukaan luettuina) ja apuvälineiden saavutettavuus vammaisten kannalta.

2 — Osallistuminen

Edelleenkin on olemassa lukuisia esteitä, joiden vuoksi vammaiset eivät voi täysipainoisesti käyttää perusoikeuksiaan – tämä koskee myös unionin kansalaisoikeuksia – ja jotka rajoittavat heidän osallistumistaan yhteiskunnan toimintaan yhdenvertaisesti muiden kanssa. Näihin oikeuksiin kuuluvat oikeus liikkua vapaasti ja valita se, missä ja miten haluaa asua, sekä täysipainoiset mahdollisuudet osallistua kulttuuri-, virkistys- ja urheilutoimintaan. Esimerkiksi toiseen EU-maahan muuttava henkilö, joka on tunnustetusti toimintarajoitteinen,

¹⁰ Komissio (2007), SEC (2007) 1469, s. 7.

¹¹ 508 §, Rehabilitation Act ja Architectural Barriers Act.

saattaa menettää oikeutensa kansallisiin etuuksiin, kuten kokonaan tai osittain ilmaiseen julkiseen liikenteeseen.

Komissio pyrkii

- poistamaan ne esteet, joiden vuoksi vammaiset eivät voi harjoittaa oikeuksiaan yksilöinä, kuluttajina, opiskelijoina sekä talouden ja poliittisina toimijoina, sekä paneutumaan EU:n sisäiseen liikkuvuuteen liittyviin ongelmiin ja helpottamaan ja edistämään vammaisten pysäköintiluvan eurooppalaisen mallin käyttöä
- edistämään siirtymistä laitoshoidosta yhteisöllisiin hoitomuotoihin käyttämällä rakennerahastoja ja aluekehitysrahastoa yhteisöllisten hoitopalvelujen kehittämisen tukemiseksi ja lisäämään tietoisuutta laitoksissa asuvien vammaisten, erityisesti lasten ja iäkkäiden, tilanteesta
- parantamaan urheilu-, vapaa-ajan, kulttuuri- ja virkistystoimintaan liittyvien organisaatioiden, toimintojen, tapahtumien, paikkojen, tavaroiden ja palvelujen (myös audiovisuaalisten) saavutettavuutta; edistämään osallistumista urheilutapahtumiin ja nimenomaan vammaisille tarkoitettujen tapahtumien järjestämistä; selvittämään sitä, miten viittomakielen ja pistekirjoituksen käyttöä voidaan helpottaa asioimisessa EU:n toimielinten kanssa; ottamaan saavutettavuusnäkökulman huomioon äänestämässä, jotta EU:n kansalaisten olisi helpompaa harjoittaa äänioikeuttaan; edistämään vammaisten kannalta saavutettavassa muodossa olevien, tekijänoikeuden kattamien teosten rajatylittävää siirtämistä sekä edistämään tekijänoikeutta koskevassa direktiivissä¹² säädettyjen poikkeusten käyttöä.

EU:n toimilla tuetaan jäsenvaltioiden toimia, joilla pyritään

- järjestämään siirtyminen laitoshoidosta yhteisöllisiin hoitomuotoihin – tähän kuuluu rakennerahastojen ja aluekehitysrahaston käyttö henkilöstön koulutukseen ja sosiaalisen infrastruktuurin mukauttamiseen, henkilökohtaista apua koskevien rahoitusjärjestelyjen kehittämiseen, ammattimaisen hoitohenkilöstön kunnollisten työolojen edistämiseen sekä perheiden ja omaishoitajien tukemiseen
- tuomaan urheilu-, vapaa-ajan, kulttuuri- ja virkistystoimintaan liittyvät organisaatiot ja toimet vammaisten ulottuville ja käyttämään tekijänoikeutta koskevassa direktiivissä säädettyjä poikkeusmahdollisuuksia.

Vammaisten täysipainoinen osallistuminen yhteiskuntaan toteutetaan

- antamalla heille mahdollisuus hyödyntää kaikkia EU-kansalaisuudesta koituvia etuja,
- poistamalla täyttä ja yhdenvertaista osallistumista haittaavia hallinnollisia ja asenteisiin liittyviä esteitä,
- tarjoamalla laadukkaita yhteisöllisiä hoitopalveluja, mukaan luettuna mahdollisuus saada henkilökohtaista apua.

¹² Direktiivi 2001/29/EY. Sidosryhmien yhteistyöpöytäkirja allekirjoitettiin 14.9.2009.

3 — Yhdenvertaisuus

Yli puolet eurooppalaisista katsoo, että vammaisuuteen tai ikään perustuva syrjintä on EU:ssa yleistä.¹³ Kuten EU:n perusoikeuskirjan 1, 21 ja 26 artiklassa ja SEUT-sopimuksen 10 ja 19 artiklassa edellytetään, komissio edistää vammaisten yhdenvertaista kohtelua kaksiosaisen toimintamallin avulla. Tähän kuuluu nykyisen EU-lainsäädännön käyttö syrjinnältä suojaamiseksi ja aktiivisen politiikan toteuttaminen syrjinnän torjumiseksi ja yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseksi EU:n toimintalinjoissa. Komissio aikoo lisäksi kiinnittää huomiota moninkertaiseen syrjintään eli siihen, että vammaiset saattavat joutua syrjinnän kohteiksi muillakin perusteilla, kuten kansalaisuuden, iän, rodun tai etnisen alkuperän, sukupuolen, uskonnon tai vakaumuksen tai sukupuolisen suuntautumisen vuoksi.

Komissio aikoo lisäksi varmistaa, että työhön liittyvän syrjinnän kieltävä direktiivi 2000/78/EY¹⁴ pannaan täysimääräisesti täytäntöön. Se edistää monimuotoisuutta ja torjuu syrjintää EU:n tasolla ja jäsenvaltioissa järjestettävillä tiedotuskampanjoilla ja tukee tällä alalla EU:n tasolla toimivien kansalaisjärjestöjen työskentelyä.

EU:n toimilla tuetaan ja täydennetään yhdenvertaisuuden edistämiseen tähtäviä jäsenvaltioiden toimintalinjoja ja ohjelmia, esimerkiksi pyrkimällä saamaan oikeustoimikelpoisuutta koskeva jäsenvaltioiden lainsäädäntö vastaamaan paremmin YK:n yleissopimusta.

Poistetaan vammaisuuteen perustuva syrjintä EU:sta.

4 — Työllisyys

Laadukkaat työpaikat varmistavat taloudellisen riippumattomuuden, edistävät henkilökohtaista kasvua ja tarjoavat parhaan suojan köyhyyttä vastaan. Vammaisten työllisyysaste on kuitenkin vain noin 50 prosenttia.¹⁵ Jotta EU pääsisi kasvutavoitteisiinsa, useampien vammaisten on oltava ansiotyössä avoimilla työmarkkinoilla. Komissio aikoo hyödyntää kaikkia Eurooppa 2020 -strategian ja sen uuden osaamisen ja työllisyyden ohjelman mahdollisuuksia tarjoamalla jäsenvaltioille analyyseja, poliittista opastusta, tiedonvaihtoa ja muuta tukea. Se lisää tietämystä vammaisten naisten ja miesten työllisyystilanteesta, kartoittaa haasteita ja ehdottaa parannuskeinoja. Se kiinnittää erityishuomiota vammaisiin nuoriin näiden siirtyessä koulutuksen parista työelämään. Se paneutuu työpaikkojen sisäiseen liikkuvuuteen avoimilla työmarkkinoilla ja suojatyöpaikoissa tiedonvaihdon ja vastavuoroisen oppimisen keinoin. Lisäksi se keskittyy yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa itsenäiseen ammatin harjoittamiseen ja työpaikkojen laatuun, johon kuuluvat muun muassa työolot ja urakehitys. Komissio aikoo antaa entistä enemmän tukea vapaaehtoisille aloitteille, joilla edistetään monimuotoisuuden hallintaa työpaikalla, esimerkkinä työnantajien allekirjoittamat monimuotoisuutta käsittelevät peruskirjat ja sosiaalisen yrittäjyyden aloite.

EU:n toimilla tuetaan ja täydennetään jäsenvaltioiden toimia, joilla analysoidaan vammaisten työmarkkinatilannetta, pyritään eroon sellaisesta vammaisuuksien ja niihin liittyvien loukkujen kulttuurista, joka saa vammaiset jäämään työmarkkinoiden ulkopuolelle, autetaan työmarkkinoille integroitumista Euroopan sosiaalirahastoa (ESR) hyödyntämällä, kehitetään

¹³ Erityiseurobarometri nro 317.

¹⁴ Neuvoston direktiivi 2000/78/EY, EYVL L 303, 2.12.2000, s. 16.

¹⁵ Työvoimatutkimuksen lisäkysymykset, 2002.

aktiivista työvoimapolitiikkaa, parannetaan työpaikkojen esteettömyyttä, kehitetään työnvälitykseen, tukirakenteisiin ja työpaikkakoulutukseen liittyviä palveluja sekä edistetään yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen¹⁶ käyttöä, sillä siinä mahdollistetaan valtiontuen myöntäminen ilman komissiolle tehtävää ennakoilmoitusta.

Annetaan huomattavasti useammille vammaisille mahdollisuus ansaita elantonsa avoimilla työmarkkinoilla.

5 — Koulutus

Koulutukseen osallistumattomien osuus on 16–19-vuotiaiden ikäryhmässä 37 prosenttia niiden osalta, joilla on huomattavia toimintarajoitteita, 25 prosenttia niiden osalta, joilla on jonkinasteisia toimintarajoitteita, ja 17 prosenttia niiden osalta, joilla ei ole toimintarajoitteita.¹⁷ Vaikeavammaisten lasten pääsy yleisen koulutusjärjestelmän piiriin on vaikeaa, ja erottelua esiintyy toisinaan. Vammaiset ja eritoten lapset on saatava asianmukaisesti yleisen koulutusjärjestelmän piiriin, ja heille on järjestettävä yksilöllistä tukea lapsen edun mukaisesti. Komissio ottaa täysimääräisesti huomioon jäsenvaltioiden vastuun opetuksen sisällöstä ja koulutusjärjestelmän järjestämisestä ja aikoo tukea osallistavaa ja laadukasta koulutusta Nuoret liikkeellä -aloitteen puitteissa. Se aikoo lisätä tietämystä vammaisille tarjolla olevista koulutusasteista ja mahdollisuuksista ja lisätä heidän liikkuvuuttaan helpottamalla osallistumista elinikäisen oppimisen ohjelmaan.

EU:n toimilla tuetaan jäsenvaltioiden toimia eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisten puitteiden (ET 2020)¹⁸ avulla. Näiden toimien tavoitteena on poistaa niitä oikeudellisia ja organisatorisia esteitä, jotka haittaavat vammaisten pääsyä yleisen koulutusjärjestelmän ja elinikäisen oppimisen järjestelmien piiriin, antaa ajoissa tukea osallistavan koulutuksen ja yksilöllisen oppimisen mahdollistamiseksi ja todeta erityistarpeet jo varhaisessa vaiheessa, tarjota riittävää koulutusta ja tukea kaikilla koulutusasteilla työskentelevälle henkilöstölle sekä raportoida osallistumisasteesta ja tuloksista.

Edistetään vammaisten oppilaiden ja opiskelijoiden pääsyä osallistavan koulutuksen ja elinikäisen oppimisen piiriin.

6 – Sosiaaliturva

Vammaisten osallistuminen yleiseen koulutukseen ja työmarkkinoille on muita vähäisempää, mikä johtaa tuloeroihin ja vammaisten köyhyyteen sekä sosiaaliseen syrjäytymiseen ja eristymiseen. Vammaisten on voitava hyötyä sosiaaliturvajärjestelmistä ja köyhyyden vähentämiseen tähtävistä ohjelmista, vammaisille tarjottavasta avusta, julkisista asunto-ohjelmista ja muista mahdollistavista palveluista sekä eläke- ja etuusohjelmista. Komissio kiinnittää näihin näkökohtiin huomiota Euroopan köyhydentorjuntafoorumilla. Se aikoo muun muassa arvioida sosiaaliturvajärjestelmien ja ESR:n kautta annettavan tuen riittävyttä ja kestävyyttä. EU ottaa täysimääräisesti huomioon jäsenvaltioiden toimivallan ja tukee jäsenvaltioiden toimia, joilla pyritään varmistamaan sosiaaliturvajärjestelmien laatu ja

¹⁶ Komission asetus (EY) N:o 800/2008, EUVL L 214, 9.8.2008, s. 3.

¹⁷ Työvoimatutkimuksen lisäkysymykset, 2002.

¹⁸ Neuvoston päätelmät, annettu 12. toukokuuta 2009, eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisista puitteista (ET 2020), EUVL C 119, 28.5.2009, s. 2.

kestävyys vammaisten kannalta. Tähän pyritään erityisesti toimintatapojen vaihdon ja keskinäisen oppimisen keinoin.

Edistetään vammaisten ihmisarvoisia elinoloja.

7 – Terveydenhuolto

Vammaisilla saattaa olla huonommat mahdollisuudet saada terveydenhuoltopalveluja, rutiiniluonteiset hoidot mukaan lukien, mikä johtaa sellaiseen terveyden epätasa-arvoon, jolla ei ole mitään tekemistä heidän vammaisuutensa kanssa. Vammaisilla on yhtäläiset oikeudet saada terveydenhuoltoa, ehkäiseviä hoitopalveluja ja erityisiä kohtuuhintaisia ja laadukkaita terveys- ja kuntoutuspalveluja, joissa otetaan heidän tarpeensa ja kunkin sukupuolen erityistarpeet huomioon. Tämä on lähinnä jäsenvaltioiden tehtävä, sillä ne ovat vastuussa terveyspalvelujen ja sairaanhoidon järjestämisestä ja tarjoamisesta. Komissio tukee sellaisen politiikan kehittämistä, jolla järjestetään yhtäläiset mahdollisuudet saada terveydenhuoltopalveluja, myös vammaisille suunniteltuja laadukkaita terveys- ja kuntoutuspalveluja. Se kiinnittää erityistä huomiota vammaisiin pannaan täytäntöön terveyseroihin puuttuvaa politiikkaa, edistää työterveyden ja työturvallisuuden alalla toimia, joilla vähennetään työelämässä kehittyvien toimintarajoitteiden riskejä ja parannetaan vammaisten työntekijöiden integroimista uudelleen työelämään¹⁹, sekä pyrkii ehkäisemään näitä riskejä.

EU:n toimilla tuetaan jäsenvaltioiden toimia, joilla pyritään järjestämään vammaisten ulottuville ketään syrjimättömät terveydenhuollon palvelut ja välineet, parannetaan terveydenhuollon oppilaitoksissa ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden opinto-ohjelmissa toimintarajoitteiden tuntemusta, järjestetään riittävät kuntoutuspalvelut sekä edistetään mielenterveyspalveluja ja ennakoivien toimien ja tarvearviointipalvelujen kehittämistä.

Edistetään vammaisten yhtäläisiä mahdollisuuksia saada terveydenhuoltopalveluja ja niihin liittyviä välineitä.

8 — Ulkoiset toimet

EU:n ja jäsenvaltioiden olisi edistettävä vammaisen oikeuksia ulkoisessa toiminnassaan, mukaan lukien EU:n laajentumisessa sekä naapuruus- ja kehitysyhteistyöohjelmissä. Komissio pyrkii sopivissa yhteyksissä syrjinnän torjunnan laajemmissa puitteissa tuomaan esille vammaisten asian ihmisoikeuskysymyksenä EU:n ulkoisessa toiminnassa, lisäämään YK:n yleissopimuksen ja vammaisten tarpeiden tuntemusta – saavutettavuus ja esteettömyys mukaan luettuina – hätäavun ja humanitaarisen avun alalla, vahvistamaan vammaisasiota käsittelevien verkostoa ja lisäämään EU:n edustustoissa vammaisasioiden tuntemusta, varmistamaan, että ehdokasmaat ja mahdolliset ehdokasmaat edistyvät vammaisten oikeuksien edistämisessä, sekä varmistamaan, että liittymistä valmistelevan tuen rahoitusvälineitä käytetään vammaisten tilanteen parantamiseen.

EU:n toimilla tuetaan ja täydennetään jäsenvaltioiden aloitteita vammaiskysymysten käsittelemiseksi EU:n ulkopuolisten maiden kanssa käytävissä keskusteluissa ja sisällytetään tarvittaessa mukaan vammaisasiat ja YK:n yleissopimuksen täytäntöönpano ottaen huomioon

¹⁹ EU:n työterveys- ja työturvallisuusstrategia vuosiksi 2007–2012, KOM(2007) 62.

avun tuloksellisuudesta Accrassa hyväksytyt sitoumukset. Lisäksi EU:n toimilla edistetään vammaisasioista sopimista ja niihin sitoutumista kansainvälisillä foorumeilla (YK, Euroopan neuvosto, OECD).

Edistetään vammaisten oikeuksia EU:n ulkoisissa toimissa.

2.2. Strategian täytäntöönpano

Tämä strategia edellyttää EU:n toimielinten ja kaikkien jäsenvaltioiden yhteistä ja uudistettua sitoutumista asiaan. Edellä luetelluilla pääalueilla toteutettavia toimia on tuettava seuraavilla yleisillä välineillä:

1 — Tietoisuuden lisääminen

Komissio pyrkii varmistamaan, että vammaiset ovat perillä oikeuksistaan, ja kiinnittää erityistä huomiota materiaalien ja tiedotuskanavien saavutettavuuteen. Se tekee kaikkien käyttäjien vaatimukset täyttävää tuotteiden, palvelujen ja ympäristöjen suunnittelua tunnetummaksi.

EU:n toimilla tuetaan ja täydennetään jäsenvaltioiden tiedotuskampanjoita, joissa käsitellään vammaisten kykyjä ja panosta, ja edistetään hyvien toimintatapojen vaihtoa vammaiskysymyksiä käsittelevässä korkean tason työryhmässä.

Parannetaan vammaisasioiden tuntemusta yhteiskunnassa ja lisätään vammaisten tietoisuutta heidän oikeuksistaan ja siitä, miten niitä voidaan käyttää.

2 — Taloudellinen tuki

Komissio haluaa varmistaa, että vammaisten kannalta merkityksellisillä aloilla toteutettavat EU-ohjelmat tarjoavat rahoitusmahdollisuuksia – esimerkiksi mainittakoon tutkimusohjelmat. Niistä toimenpiteistä aiheutuvien kustannusten, joilla mahdollistetaan vammaisten osallistuminen EU-ohjelmiin, olisi oltava korvauskelpoisia. EU:n rahoitusvälineitä ja erityisesti rakennerahastoja on käytettävä siten, että edistetään saavutettavuutta ja torjutaan syrjintää.

EU:n toimilla tuetaan ja täydennetään jäsenvaltioiden toimia, joilla edistetään saavutettavuutta ja torjutaan syrjintää käyttämällä yleistä rahoitusta, soveltamalla asianmukaisesti yleisen rakennerahastoasetuksen²⁰ 16 artiklaa ja maksimoimalla saavutettavuutta koskevat vaatimukset julkisissa hankinnoissa. Kaikki toimenpiteet olisi toteutettava EU:n kilpailulainsäädännön ja erityisesti valtiontukisääntöjen mukaisesti.

Optimoidaan EU:n rahoitusvälineiden käyttö saavutettavuutta ja syrjinnän torjuntaa koskevilla pyrkimyksissä ja lisätään vammaiskysymykseen liittyvien rahoitusmahdollisuuksien näkyvyyttä vuoden 2013 jälkeisissä ohjelmissa.

3 — Tilastot, tiedonkeruu ja seuranta

²⁰ Neuvoston asetus (EY) N:o 1083/2006, EUVL L 210, 31.7.2006, s. 25.

Komissio panostaa EU:n sosiaalisilla tutkimuksilla (ansioita ja elinoloja koskevat EU:n tilastot, työvoimatutkimukseen sisältyvät lisäkysymykset, terveyttä koskeva eurooppalainen haastattelututkimus) vammaisuudesta kerättyjen tietojen virtaviivaistamiseen, kehittää erityisen tutkimuksen vammaisten yhteiskuntaan integroitumista haittaavista esteistä ja esittää joukon indikaattoreita, joilla voidaan seurata vammaisten tilannetta Eurooppa 2020 -strategian keskeisiin tavoitteisiin nähden (koulutus, työllisyys ja köyhyyden vähentäminen). Euroopan unionin perusoikeusvirastoa pyydetään auttamaan tässä tehtävässä toimivaltansa rajoissa keräämällä tietoja ja tekemällä tutkimuksia ja analyseja.

Lisäksi komissio kehittää verkkotyökalun, jolla saadaan yleiskuva YK:n yleissopimuksen täytäntöönpanemiseen käytetyistä käytännön toimista ja lainsäädännöstä.

EU:n toimilla tuetaan ja täydennetään jäsenvaltioiden toimia sellaisten tilastojen ja tietojen keräämiseksi, joissa käsitellään niitä tekijöitä, jotka estävät vammaisia käyttämästä oikeuksiaan.

Täydennetään määräjain tehtävää vammaisuuteen liittyvien tilastojen keräystä, jotta voidaan seurata vammaisten tilannetta.

4 — YK:n yleissopimuksessa edellytetyt järjestelmät

YK:n yleissopimuksen 33 artiklassa edellytettyä hallintojärjestelmää (yhteystahot, koordinaatiojärjestelmä, riippumaton järjestelmä ja vammaisten ja heitä edustavien järjestöjen osallistuminen) on toteutettava kahdella tasolla: suhteessa jäsenvaltioihin useilla EU:n politiikan eri osa-alueilla ja EU:n toimielinten sisällä. EU:n tasolla nykyisiin järjestelyihin pohjautuva koordinaatiojärjestelmä perustetaan niin komission yksiköiden ja EU:n toimielinten välille kuin EU:n ja jäsenvaltioiden välille. Tämän strategian ja YK:n yleissopimuksen täytäntöönpanosta keskustellaan säännöllisesti vammaiskysymyksiä käsittelevässä korkean tason työryhmässä, jossa on jäsenvaltioiden ja niiden kansallisten yhteyspisteiden, komission, vammaisten ja heidän järjestöjensä sekä muiden sidosryhmien edustajia. Se jatkaa tilanneraporttien toimittamista epävirallisille ministerikokouksille.

Lisäksi perustetaan seurantapuitteet, joihin kuuluu yksi tai useampi riippumaton järjestelmä ja joiden tavoitteena on edistää, turvata ja seurata YK:n yleissopimuksen täytäntöönpanoa. YK:n yleissopimuksen tekemisen jälkeen ja ottaen huomioon useiden nykyisten EU:n elinten ja toimielinten mahdollisen roolin komissio ehdottaa YK:n yleissopimuksen täytäntöönpanon helpottamiseksi Euroopassa hallintopuitteita, joista ei aiheudu tarpeetonta hallinnollista raskautta.

Komissio raportoi vuoden 2013 loppuun mennessä tällä strategialla saavutetusta edistyksestä ja käsittelee toimien täytäntöönpanoa, edistymistä jäsenvaltioissa ja EU:n raporttia YK:n alaiselle vammaisten henkilöiden oikeuksien komitealle.²¹ Komissio hyödyntää tilastoja ja tiedonkeruuta vammaisten ja muun väestön välisissä eroissa tapahtuneiden muutosten osoittamiseksi ja kehittää vammaisuutta koskevia indikaattoreita, jotka liittyvät Eurooppa 2020 -strategian koulutusta, työllisyyttä ja köyhyyden vähentämistä koskeviin tavoitteisiin. Tämä tarjoaa tilaisuuden tarkistaa strategiaa ja toimia. Vuonna 2016 on tarkoitus antaa uusi raportti.

²¹ YK:n yleissopimuksen 35 ja 36 artikla.

3. PÄATELMÄT

Tällä strategialla on tarkoitus hyödyntää kaikkia EU:n perusoikeuskirjan, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja YK:n yleissopimuksen yhdessä tarjoamia mahdollisuuksia samoin kuin Eurooppa 2020 -strategiaa ja sen välineitä. Sillä pannaan liikkeelle prosessi vammaisten toimintamahdollisuuksien lisäämiseksi, jotta he voisivat osallistua täysipainoisesti yhteiskuntaelämään muiden kanssa yhdenvertaisesti. Euroopan väestön ikääntyessä näillä toimilla on konkreettinen vaikutus sen väestön yhä suuremman osan elämänlaatuun. EU:n toimielimiltä ja jäsenvaltioilta peräänkuulutetaan yhteistyötä tämän strategian puitteissa esteettömän Euroopan rakentamiseksi kaikkia varten.